ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΔΑΝΙΗΛ

Ἡμεροδρόμιο τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδας

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ

ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2022

Ἡμεροδρόμιο
τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδας

Σειρά: «Χριστολογικά» ἀριθμ. 44

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΔΑΝΙΗΛ

Ἡμεροδρόμιο τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδας

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2022

Ἡμεροδρόμιο τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδας

Εἰκόνα ἐξωφύλλου:
Ἀπό τό Δωδεκάορτο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σταυρονικήτα

Στοιχειοθεσία, Διακόσμησις, Ἐπιμέλεια Ἐκδόσεως:
ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ ΑΒΕΕ, Ἀρδηττοῦ 12-16, 116 36
Τηλ.: +30 2109217513 • Fax: +30 2109237033
www.eptalofos.gr • e-mail: info@eptalofos.gr

Copyright:
Ἱερὰ Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ.
Λεωφόρος Φορμίωνος 83, Τ.Κ. 161 21 Καισαριανή
Τηλ.: 210.72.24.123
www.imkby.gr e-mail: info@imkby.gr

ISBN: 978-618-5390-28-0

Περιεχόμενα

Ἡμεροδρόμιο τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδας 7

Σάββατον τοῦ Λαζάρου 7

Ἕκτη Κυριακή τῶν Νηστειῶν
(Κυριακή τῶν Βαΐων) 11

Ἁγία καί Μεγάλη Ἑβδομάς 13

Ὄρθρος τῆς ἑπομένης 14

Μεγάλη Δευτέρα
(Κυριακή Βαΐων ἑσπέρας) 17

Μεγάλη Τρίτη
(Μ. Δευτέρα ἑσπέρας) 21

Μεγάλη Τετάρτη
(Μ. Τρίτη ἑσπέρας) 25

Μεγάλη Πέμπτη
(Μ. Τετάρτη ἑσπέρας) 31

Μεγάλη Παρασκευή
(Μ. Πέμπτη ἑσπέρας) 35

Μέγα Σάββατον
(Μ. Παρασκευή ἑσπέρας) 43

Ἡμερολόγιο τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδας

Sabbaton tou Lazarou

Κατά τήν ἡμέραν αὐτήν ἡ Ἐκκλησία μας ἑορτάζει τήν ὑπό τοῦ Χριστοῦ ἀνάστασιν τοῦ φίλου Του Λαζάρου.

Ἀπό τό «Ὡρολόγιον» παραλαμβάνομεν τά κατωτέρω:

«Φίλος ἦν τοῦ Ἰησοῦ ὁ Λάζαρος καί αἱ τούτου ἀδελφαί, Μάρθα καί Μαρία, αἵτινες καί ἐφιλοξένησαν αὐτόν, καί διηκόνησαν πολλάκις[1]*. Ἦσαν δέ ἐκ κώμης τινός τῆς Ἰουδαίας, Βηθανίας τό ὄνομα, κατά τούς πρός τά ἀνατολικά μέρη πρόποδας τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν κειμένης, ἐγγύς τῆς Ἱερουσαλήμ ἕως δύο μίλια ρωμαϊκά. Τούτου οὖν τοῦ Λαζάρου ἀσθενήσαντος ἡμέρας τινάς πρό τοῦ σωτηρίου πά-*

1. Λουκ. ι΄, 38-40, Ἰωάν. ιβ΄, 1-3.

θους, διαμηνύουσι τήν ἀσθένειαν αὐτοῦ αἱ ἀδελφαί εἰς τόν Ἰησοῦν, διατρίβοντα τότε ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ. Ὁ δέ μείνας ἐπίτηδες ἐκεῖ ἡμέρας, ἕως οὗ ἀπέθανεν ὁ Λάζαρος, τότε εἶπε πρός τούς μαθητάς αὐτοῦ· Ἄγωμεν εἰς τήν Ἰουδαίαν, ἵνα ἐξυπνήσω τόν φίλον κοιμώμενον, ἐννοῶν δηλαδή τόν βαρύν τοῦ θανάτου ὕπνον. Φθάσας δέ εἰς Βηθανίαν, παρεμύθησε τάς ἀδελφάς τοῦ πρό τεσσάρων ἡμερῶν τεθαμμένου ἤδη Λαζάρου· ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι καί ἐτάραξεν ἑαυτόν ἐπί τῷ θανάτῳ τοῦ ἀγαπητοῦ φίλου· ἠρώτησε. Ποῦ ἐναπετέθη τό λείψανον, ἐδάκρυσεν ἐπ' αὐτῷ, προσῆλθεν εἰς τό μνημεῖον, προσέταξεν ἵνα ἄρωσι τόν λίθον, ὕψωσεν ἄνω τούς ὀφθαλμούς· καί εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ καί Πατρί, ἐκέκραξε φωνή μεγάλη· Λάζαρε, δεῦρο ἔξω· καί τοῦ τεταρταίου νεκροῦ ἐξελθόντος εὐθύς, ἐντετυλιγμένου εἰς τά σάβανα, εἶπε πρός τούς παρεστῶτας· Λύσατε αὐτόν καί ἄφετε ὑπάγειν[2]*. Τοῦτό ἐστι τό ὑπερφυές τοῦ Σωτῆρος θαῦμα, ὅπερ ἑορτάζομεν σήμερον.*

Λέγεται δέ ἐξ ἀρχαίας παραδόσεως ὅτι ὁ Λάζαρος ἦν τριακοντούτης ὅτε ἀνέστησεν αὐτόν ὁ Κύριος· ὅτι ἐπιζήσας ἄλλα τριάκοντα ἐτελεύτησεν ἐν Κύπρῳ τό 63 ἔτος καί ὅτι ὁ τάφος αὐτοῦ ἔκειτο πλησίον τῆς πόλεως Κιτιέων, ἔχων ἐπιγραφήν· "Λάζαρος ὁ τετραήμερος καί φίλος τοῦ Χριστοῦ". Τῷ δέ 890 ἔτει μετεκόμισεν εἰς Κωνσταντινούπολιν τό ἱερόν αὐτοῦ λείψανον Λέων ὁ σοφός, ὅτε ἀναμφιβόλως ἐποίησε

2. Ἰωάν. ια΄, 44.

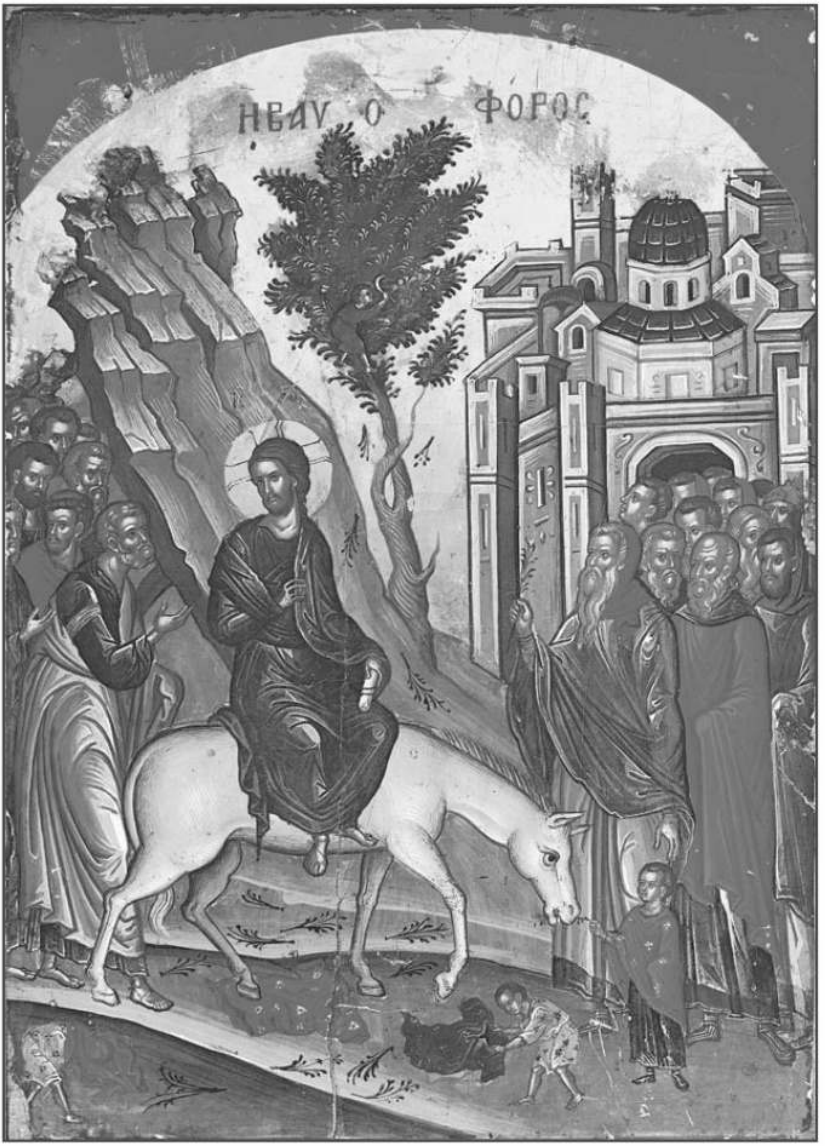
καί τά εἰς τόν ἑσπερινόν αὐτοῦ ἰδιόμελα· Κύριε, Λαζάρου θέλων τάφον ἰδεῖν, κτλ.».

Τό ἀπολυτίκιον τῆς ἡμέρας εἶναι τό ἑξῆς:

«Τὴν κοινὴν ἀνάστασιν πρὸ τοῦ σοῦ πάθους πιστούμενος, ἐκ νεκρῶν ἤγειρας τὸν Λάζαρον, Χριστὲ ὁ Θεός· ὅθεν καὶ ἡμεῖς ὡς οἱ παῖδες τὰ τῆς νίκης σύμβολα φέροντες, σοὶ τῷ νικητῇ τοῦ θανάτου βοῶμεν· Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου».

Δηλαδή: Θέλων, Χριστέ καί Θεέ μας, νά δείξῃς, πρό τῆς σταυρικῆς Σου Θυσίας, ὅτι εἶναι βέβαιον πρᾶγμα ἡ ἀνάστασις ὅλων τῶν νεκρῶν, ἀνέστησες ἐκ νεκρῶν τόν Λάζαρον. Διά τοῦτο καί ἡμεῖς, μιμούμενοι τά παιδία πού σέ ὑπεδέχθησαν κατά τήν εἴσοδόν Σου εἰς τήν Ἱερουσαλήμ, κρατοῦμεν εἰς χεῖράς μας τά σύμβολα τῆς νίκης, τά βάϊα, καί βοῶμεν πρός Σέ, τόν νικητήν τοῦ θανάτου: Βοήθησέ μας καί σῶσέ μας, Σύ, πού ὡς Θεός κατοικεῖς εἰς τά ὕψιστα μέρη τοῦ οὐρανοῦ. Ἄς εἶσαι εὐλογημένος Σύ, πού ἔρχεσαι ἀπεσταλμένος ἀπό τόν Κύριον!

Κατά τήν ἡμέραν αὐτήν δέν γίνονται μνημόσυνα μετά κολλύβων. Ἐν ἀνάγκῃ δύναται νά γίνῃ ἁπλοῦν νεκρώσιμον Τρισάγιον.

ΗΒΑΥ Ο ΦΟΡΟΣ

ΕΚΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ
(Κυριακή τῶν Βαΐων)

Ἀπό τό «Ὡρολόγιον» τῆς Ἐκκλησίας μας ἀντιγράφομεν τά ἑξῆς:

«Κατά τήν 18ην Μαρτίου ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ, πέντε ἡμέρας πρό τοῦ νομικοῦ πάσχα, ἐρχόμενος ὁ Ἰησοῦς ἀπό τῆς Βηθανίας εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀπέστειλε δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καί ἔφερον πρός αὐτόν ὀνάριον, καί καθίσας ἐπ' αὐτοῦ εἰσήρχετο εἰς τήν πόλιν. Τό δέ ἐν αὐτῇ πλῆθος τοῦ λαοῦ ἀκούσαντες ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἔρχεται, λαβόντες εὐθύς εἰς τάς χεῖρας αὐτῶν τά βαΐα τῶν φοινίκων ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτοῦ· ἄλλοι μέν διά τῶν ἑαυτῶν ἱματίων, ἄλλοι δέ κόπτοντες κλάδους ἀπό τῶν δένδρων, ἐστρώννυον τήν ὁδόν, δι' ἧς ὁ Ἰησοῦς ἔμελλε διέρχεσθαι· καί πάντες ὁμοῦ, καί αὐτά ἔτι τά νήπια, προπορευόμενοι καί ἀκολουθοῦντες, ἔκραζον λέγοντες· "Ὡσαννά, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, ὁ βασιλεύς τοῦ Ἰσραήλ"[3]*. Καί ταύτην μέν τήν λαμπράν καί ἔνδοξον πανήγυριν τῆς εἰς Ἱερουσαλήμ εἰσόδου τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἑορτάζομεν σήμερον.*

Ἐσήμαινον δέ τά μέν βαΐα, τοὐτέστιν οἱ ἁπαλοί τῶν φοινίκων κλάδοι, τήν κατά τοῦ διαβόλου καί τοῦ θανάτου νίκην τοῦ Χριστοῦ. Τό δέ Ὡσαννά ἑρμηνεύεται σῶσον παρακαλῶ, ἤ, σῶσον δή. Τό

3. Ἰωάνν. ιε΄.

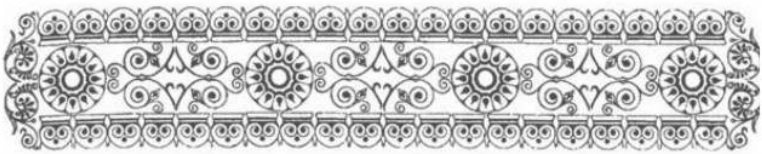
δέ πωλάριον τῆς ὄνου καί τό κάθισμα τοῦ Ἰησοῦ ἐπ' αὐτοῦ, ζώου ἀδαμάστου ἔτι καί κατά τόν νόμον ἀκαθάρτου, ἐσήμαινε τήν πρώην ἀκαθαρσίαν καί ἀγριότητα τῶν ἐθνῶν καί τήν μετά ταῦτα ὑποταγήν αὐτῶν εἰς τόν ἅγιον τοῦ Εὐαγγελίου νόμον».

Ἡ Ἐκκλησία μας ψάλλει κατά τήν ἡμέραν αὐτήν:

«Συνταφέντες σοι διὰ τοῦ βαπτίσματος, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, τῆς ἀθανάτου ζωῆς ἠξιώθημεν τῇ ἀναστάσει σου καὶ ἀνυμνοῦντες κράζομεν· Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου».

Δηλαδή: Ἀφοῦ ἐτάφημεν μαζί μέ Σέ, Χριστέ καί Θεέ μας, διά τοῦ Βαπτίσματός μας (τό ὁποῖον εἶναι τύπος τοῦ θανάτου Σου καί τῆς ταφῆς Σου), ἠξιώθημεν διά τῆς ἀναστάσεώς Σου νά εἰσέλθωμεν εἰς τήν ἀθάνατον ζωήν τῆς Βασιλείας Σου. Δι' αὐτό ὑμνοῦντές Σε, κράζομεν: Βοήθησέ μας καί σῶσε μας, Σύ, πού ὡς Θεός κατοικεῖς εἰς τά ὕψιστα μέρη τοῦ Οὐρανοῦ. Ἄς εἶσαι εὐλογημένος Σύ, πού ἔρχεσαι ἀπεσταλμένος ἀπό τόν Κύριον!

Ἁγία καί Μεγάλη Ἑβδομάς

Ἐισήλθομεν ἤδη εἰς τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Ἑβδομάδα, εἰς τήν Ἑβδομάδα κατά τήν ὁποίαν ἑορτάζομεν τήν ἀνάμνησιν τῶν Παθῶν τοῦ Κυρίου. Διά ποῖον λόγον ὀνομάζομεν Μεγάλην τήν Ἑβδομάδα αὐτήν; Εἰς τήν ἐρώτησιν αὐτήν ἀπαντᾷ εὐστοχώτατα ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος. Καί λέγει:

«Ὀνομάζομεν αὐτήν Μεγάλην, ὄχι διότι ἔχει περισσοτέρας ὥρας· ἐπειδή ὑπάρχουν ἄλλαι ἑβδομάδες (αἱ ἑβδομάδες τοῦ θέρους) πού ἔχουν περισσοτέρας ὥρας, δηλαδή μεγαλυτέρας τάς ἡμέρας των· οὔτε διότι ἔχει περισσοτέρας τάς ἡμέρας· ἐπειδή ὅλαι αἱ ἑβδομάδες τοῦ ἔτους τόν αὐτόν ἀριθμόν ἡμερῶν ἔχουν. Διατί λοιπόν ὀνομάζομεν αὐτήν Μεγάλην; Διότι μεγάλαι καί ἀπερίγραπτοι ὑπῆρξαν αἱ ὠφέλειαι τάς ὁποίας ἐλάβομεν κατ' αὐτήν τήν ἑβδομάδα. Κατ' αὐτήν τήν ἑβδομάδα ἔλαβε τέλος ὁ πολυχρόνιος πόλεμος ἡμῶν ἐναντίον τοῦ Θεοῦ, κατηργήθη ὁ θάνατος, ἐξηφανίσθη ἡ κατάρα, ἡ τυραννική ἐξουσία τοῦ Διαβόλου κατελύθη, τά ὑπάρχοντά του ἐλεηλατήθησαν, συμφιλίωσις τοῦ Θεοῦ πρός τούς ἀνθρώπους ἔγινε...

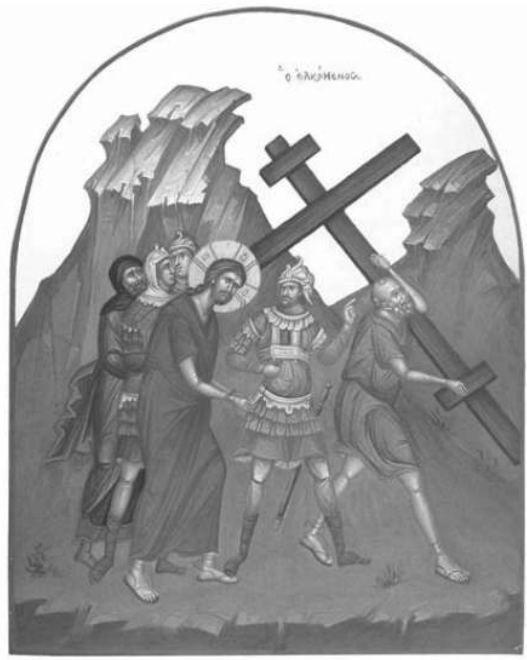
Δι' αὐτό λοιπόν ὀνομάζομεν Μεγάλην τήν ἑβδομάδα αὐτήν, ἐπειδή τόσας πολλάς καί μεγάλας δωρεάς μᾶς ἐχάρισε κατ' αὐτήν ὁ Κύριος».

Φυσικόν λοιπόν ἦτο αὐτά τά μεγάλα καί θαυμαστά γεγονότα νά ἐξυμνήσῃ πρεπόντως ἡ Ἐκκλησία μας. Καί πράγματι! Ὅλοι οἱ ὕμνοι τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι ἐξαίσιοι· οἱ ὕμνοι ὅμως τῆς Μ. Ἑβδομάδος (συμπεριλαμβανομένης εἰς αὐτήν καί τῆς λαμπρᾶς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα), ὑπερέχουν ὅλων τῶν ἄλλων. Ὅπως λέγει ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ ἁγιορείτης, μεταβαίνοντες ἀπό τούς ἄλλους ὕμνους εἰς τούς ὕμνους τῆς Μ. Ἑβδομάδος, *«ἔχομεν νά μεταβῶμεν ὡς ἀπό ἄσματα ἁπλῶς εἰς τά ἄσματα τῶν ἀσμάτων, καί ὡς ἀπό κανένα Ναόν ἱερόν εἰς αὐτό τό ἱερώτερο ἄδυτον καί εἰς τά ἅγια τῶν ἁγίων, καί ὡς ἀπό κανένα οὐρανόν πρῶτον ἤ δεύτερον εἰς αὐτόν τόν τρίτον καί ὑψηλότατον οὐρανόν ἤ, διά νά εἰπῶ καί ἄλλο ὁμοίωμα, ἡμεῖς ἔχομεν νά μεταβῶμεν ἀπό φωνάς ἀγγελικάς καί χερουβικάς εἰς αὐτά τά τοῦ Θεοῦ λόγια».*

Ὄρθρος τῆς ἑπομένης

Πρίν ὁμιλήσωμεν περί τοῦ περιεχομένου ἑκάστης ἡμέρας τῆς Μ. Ἑβδομάδος, εἶναι ἀνάγκη νά ὑπενθυμίσωμεν ὅτι αἱ ἑσπεριναί Ἀκολουθίαι τῆς Μ. Ἑβδομάδος, εἰς τάς ὁποίας συρρέουν πλήθη λαοῦ, δέν εἶναι ἑσπεριναί, ἀλλά πρωϊναί. Εἶναι δηλαδή ὁ Ὄρθρος, ἤτοι ἡ πρωϊνή Ἀκολουθία, τῆς ἑπομένης ἡμέ-

ρας καί, κατ' ἐκκλησιαστικήν οἰκονομίαν, ψάλλεται τῇ ἑσπέρᾳ τῆς προηγουμένης πρός διευκόλυνσιν τῶν πιστῶν. Οὕτω τῇ ἑσπέρᾳ τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων ψάλλεται ὁ Ὄρθρος τῆς Μ. Δευτέρας, τῇ ἑσπέρᾳ τῆς Μ. Δευτέρας ψάλλεται ὁ Ὄρθρος τῆς Μ. Τρίτης, τῇ ἑσπέρᾳ τῆς Μ. Τρίτης ψάλλεται ὁ Ὄρθρος τῆς Μ. Τετάρτης κ.ο.κ. Ἑπομένως, λέγοντες τί ἑορτάζομεν κατά τήν Μ. Δευτέραν, ἐννοοῦμεν τήν Ἀκολουθίαν, ἡ ὁποία ψάλλεται τῇ ἑσπέρᾳ τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων· λέγοντες τί ἑορτάζομεν κατά τήν Μ. Τρίτην, ἐννοοῦμεν τήν Ἀκολουθίαν, ἡ ὁποία ψάλλεται τῇ ἑσπέρᾳ τῆς Μ. Δευτέρας καί οὕτω καθεξῆς.

ΜΕΓΑΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ
(Κυριακή Βαΐων ἑσπέρας)

Κατά τήν Μ. Δευτέραν ἐπιτελοῦμεν ἀνάμνησιν τοῦ ἐναρέτου Ἰωσήφ (υἱοῦ τοῦ πατριάρχου Ἰακώβ καί δισεγγόνου τοῦ Ἀβραάμ), ὁ ὁποῖος εἶναι τύπος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ Ἰωσήφ, ἀγαπητός υἱός τοῦ πατρός του, ἐφθονήθη ὑπό τῶν ἀδελφῶν του καί ἀρχικῶς μέν ἐρρίφθη εἰς λάκκον, ἔπειτα δέ ἐπωλήθη ὑπ' αὐτῶν ἀντί εἴκοσι χρυσῶν νομισμάτων εἰς ἐμπόρους καί ὑπ' ἐκείνων εἰς τόν Πετεφρῆ πού ἦτο ἀρχιμάγειρος τοῦ βασιλέως τῆς Αἰγύπτου. Ὁ Ἰωσήφ ἦτο ὡραιότατος νέος καί διά τοῦτο ἡ σύζυγος τοῦ Πετεφρῆ ἐπεθύμησε νά ἁμαρτήσῃ μαζί του. Αὐτός ἠρνήθη καί τότε αὐτή τόν ἐσυκοφάντησεν εἰς τόν ἄνδρα της, ὅτι δῆθεν αὐτός ἐπετέθη κατ' αὐτῆς μέ ἀνηθίκους σκοπούς. Ὁ Πετεφρῆς ἐπίστευσεν εἰς τήν συκοφαντίαν καί ὁ ἀθῶος Ἰωσήφ ἐρρίφθη εἰς τάς φυλακάς. Κάποτε ὅμως ὁ Φαραώ, δηλαδή ὁ βασιλεύς τῆς Αἰγύπτου, εἶδε παράδοξον ὄνειρον καί ἐζήτει νά εὕρῃ ἐξηγητήν αὐτοῦ τοῦ ὀνείρου. Τότε τοῦ εἶπον ὅτι εἰς τάς φυλακάς ὑπάρχει Ἑβραῖος νέος, πού εἶχεν ἄλλοτε ἐξηγήσει ὄνειρα συγκρατουμένων του. Ὁ Ἰωσήφ, κατ' ἐντολήν τοῦ Φαραώ, ὡδηγήθη ἐνώπιόν του καί, μέ τόν φωτισμόν τοῦ Θεοῦ, ἐξήγησε τό ὄνειρον τοῦ Φαραώ καί τοῦ εἶπεν ὅτι θά ἔλθουν διά τήν χώραν του ἑπτά ἔτη εὐφορίας καί ἑπτά ἔτη ἀκαρπίας καί πείνης. Τότε ὁ Φαραώ, κα-

ταγοητευμένος ἀπό τήν θείαν σοφίαν τοῦ Ἰωσήφ, τόν ἐνδύει μέ βασιλικήν στολήν, τόν ἀναβιβάζει εἰς βασιλικόν ἅρμα καί τόν καθιστᾷ γενικόν ἄρχοντα τῆς Αἰγύπτου, ἄς εἴπωμεν Πρωθυπουργόν. Ὁ Ἰωσήφ διεχειρίσθη μέ θαυμαστήν φρόνησιν τήν ἐξουσίαν καί βραδύτερον, ὅταν ἦλθον ἔτη πείνης, λόγῳ ἀκαρπίας τῆς γῆς, αὐτός ἤνοιξε τάς ἀποθήκας πού εἶχε γεμίσει κατά τά πρῶτα ἔτη καί ἐχόρτασε τόν λαόν. Ἐθεωρήθη δέ ὁ Ἰωσήφ τύπος καί προεικόνισις τοῦ Κυρίου, διότι καί Αὐτός, ἀγαπητός Υἱός τοῦ Πατρός, ἐφθονήθη ὑπό τῶν ὁμοφύλων Του Ἰουδαίων, ἐπωλήθη ὑπό τοῦ μαθητοῦ Του, ἐβασανίσθη καί ἐρρίφθη νεκρός εἰς τόν σκοτεινόν τάφον. Ἀκολούθως ἀνέστη ἐνδόξως καί τρέφει ἡμᾶς διά τοῦ Ἄρτου τῆς ζωῆς, δηλαδή διά τοῦ παναγίου Σώματός Του.

Ἐπίσης κατά τήν Μ. Δευτέραν ἐπιτελοῦμεν ἀνάμνησιν τῆς ἀκάρπου συκῆς, τήν ὁποίαν κατηράσθη ὁ Κύριος καί ἐξηράνθη. Ἡ συκή αὕτη συμβολίζει τόσον τήν Συναγωγήν τῶν Ἑβραίων, ἡ ὁποία δέν εἶχε πνευματικούς καρπούς καί διά τοῦτο κατεδικάσθη ὑπό τοῦ Κυρίου, ὅσον καί πάντα ἄνθρωπον στερούμενον πνευματικῶν καρπῶν, δηλαδή ἀρετῶν. Ἡ Ἐκκλησία, φέρουσα ἐνώπιόν μας τό παράδειγμα τῆς συκῆς, θέλει νά μᾶς προτρέψῃ εἰς ἀγῶνας πνευματικούς πρός ἀπόκτησιν ἀρετῶν.

Ἡ ὑμνογραφία τῆς ἡμέρας εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τά δύο ἀνωτέρω θέματα (τοῦ Ἰωσήφ καί τῆς συκῆς) καί ἐπί πλέον εἰς τό θέμα τῆς ἐλεύσεως τοῦ Κυ-

ρίου πρός τό Πάθος. Πρῶτον τροπάριον ψάλλεται, ὡς εἰσαγωγή, τό ὡραιότατον καί κατανυκτικώτατον *«Ἰδοὺ ὁ Νυμφίος ἔρχεται...»*, ἐμπνευσμένον ἀπό τήν παραβολήν τοῦ Κυρίου περί τῶν δέκα παρθένων. Ἕνεκα τοῦ τροπαρίου αὐτοῦ, πού ψάλλεται καί κατά τάς δύο ἑπομένας ἡμέρας, αἱ Ἀκολουθίαι τῆς Μ. Δευτέρας, τῆς Μ. Τρίτης καί τῆς Μ. Τετάρτης λέγονται καί *«Ἀκολουθίαι τοῦ Νυμφίου»*.

Ἄς παραθέσωμεν τό θαυμάσιον αὐτό τροπάριον:

«Ἰδοὺ ὁ Νυμφίος ἔρχεται ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτὸς καὶ μακάριος ὁ δοῦλος ὃν εὑρήσει γρηγοροῦντα· ἀνάξιος δὲ πάλιν ὃν εὑρήσει ραθυμοῦντα. Βλέπε οὖν, ψυχή μου, μὴ τῷ ὕπνῳ κατενεχθῇς, ἵνα μὴ τῷ θανάτῳ παραδοθῇς καὶ τῆς Βασιλείας ἔξω κλεισθῇς· ἀλλὰ ἀνάνηψον κράζουσα· Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος, εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, προστασίαις τῶν Ἀσωμάτων, ἐλέησον ἡμᾶς».

Δηλαδή: Ἰδού ὁ Νυμφίος Χριστός θά ἔλθῃ ἔξαφνα τά μεσάνυκτα. Εὐτυχής θά εἶναι ὁ ἄνθρωπος τόν ὁποῖον θά εὕρῃ ὁ Κύριος νά ἀγρυπνῇ καί νά εἶναι ἕτοιμος, ἀνάξιος ὅμως εἶναι ἐκεῖνος πού θά τόν εὕρῃ νά εἶναι ἀμελής καί ἀπροετοίμαστος. Πρόσεχε, λοιπόν, ψυχή μου, μή (νικηθῇς κατά κράτος καί) καταληφθῇς ἀπό τόν πνευματικόν ὕπνον (δηλαδή ἀπό τήν ἀμέλειαν), καί παραδοθῇς εἰς τόν θάνατον (τῆς ἁμαρτίας) καί καταδικασθῇς τοιουτοτρόπως νά μείνῃς ἔξω ἀπό τήν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ἀλλά σύνελθε ἀπό τήν μέθην σου καί κραύγασε: Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος εἶσαι Σύ ὁ Θεός· ἐλέησέ μας μέ τό νά

μᾶς φυλάττῃς ὑπό τήν προστασίαν καί καθοδήγησιν τῶν ἀσωμάτων ἁγίων Ἀγγέλων.

Ὡραιότατον εἶναι καί τό ἑξῆς τροπάριον:

«Τὸν νυμφῶνά σου βλέπω, Σωτήρ μου, κεκοσμημένον καὶ ἔνδυμα οὐκ ἔχω, ἵνα εἰσέλθω ἐν αὐτῷ· λάμπρυνόν μου τὴν στολὴν τῆς ψυχῆς, φωτοδότα, καὶ σῶσόν με».

Δηλαδή: Τήν αἴθουσαν τῶν γάμων Σου, Σωτήρ μου, τήν βλέπω ἐστολισμένην καί ἑτοίμην νά δεχθῇ τούς καλεσμένους· ἀλλ' ἐγώ (ἀλλοίμονον!) δέν ἔχω κατάλληλον ἐνδυμασίαν διά νά εἰσέλθω εἰς αὐτήν. Κύριε, Σύ πού χορηγεῖς τό φῶς (τό λαμπρότατον καί καθαρώτατον αὐτό στοιχεῖον), κάμε λαμπράν καί φωτεινήν τήν στολήν τῆς ψυχῆς μου (καθαρίζων αὐτήν ἀπό τάς κηλῖδας τῆς ἁμαρτίας), καί σῶσέ με.

ΜΕΓΑΛΗ ΤΡΙΤΗ
(Μ. Δευτέρα ἑσπέρας)

Κατά τήν Μ. Τρίτην ἐπιτελοῦμεν ἀνάμνησιν τῆς περί τῶν δέκα παρθένων γνωστοτάτης παραβολῆς τοῦ Κυρίου. Ἡ Ἐκκλησία μᾶς καλεῖ νά εἴμεθα ἕτοιμοι διά νά ὑποδεχθῶμεν, κρατοῦντες τάς λαμπάδας τῶν ἀρετῶν μας, τόν οὐράνιον Νυμφίον, τόν Κύριον Ἰησοῦν, ὁ Ὁποῖος θά ἔλθῃ αἰφνιδίως, εἴτε εἰδικῶς κατά τήν στιγμήν τοῦ θανάτου μας, εἴτε γενικῶς κατά τήν Δευτέραν Παρουσίαν. Ἐπίσης μᾶς καλεῖ, φέρουσα ἐνώπιόν μας καί τήν παραβολήν τῶν ταλάντων, νά καλλιεργήσωμεν καί νά αὐξήσωμεν τά χαρίσματα πού μᾶς ἔδωσεν ὁ Θεός.

Τό «*Ὡρολόγιον*» τῆς Ἐκκλησίας μας λέγει:

«Τῆς τῶν δέκα παρθένων παραβολῆς τὴν ἀνάμνησιν ποιούμεθα σήμερον, ἣν ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς μετὰ καὶ ἄλλων τοιούτων παραβολῶν, ἐρχόμενος ἐπὶ τὸ πάθος. Διδάσκει ἡμᾶς ἡ παραβολὴ αὕτη, ἵνα μή, τὸ μέγα τῆς παρθενίας ἔργον κατορθοῦντες, ἀμελῶμεν τῶν λοιπῶν καὶ μάλιστα τῆς ἐλεημοσύνης, δι' ἧς ἡ λαμπὰς τῆς παρθενίας φαιδρύνεται. Ἔτι δὲ ἵνα, τὸ τέλος τῆς ζωῆς ἡμῶν ἀγνοοῦντες, ὑπάρχωμεν πᾶσαν ὥραν ἕτοιμοι πρὸς αὐτό, ὡς αἱ φρόνιμοι παρθένοι, πρὸς τὴν τοῦ Νυμφίου ἀπάντησιν, μήποτε αἰφνιδίως ἐλθόντος αὐτοῦ καὶ κλεισθείσης τῆς θύρας τοῦ οὐρανίου νυμφῶνος, ἀκούσωμεν καὶ ἡμεῖς, ὡς μω-

Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ
ΤΩΝ ΔΕΚΑ ΠΑΡΘΕΝΩΝ

ραί, τὴν φρικτὴν ἐκείνην ἀπόφασιν· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς».

Εἰς αὐτά κυρίως τά θέματα εἶναι ἀφιερωμένη καί ἡ ὑμνογραφία τῆς ἡμέρας.

Ὡραιότατον εἶναι τό πρῶτον τροπάριον τῶν αἴνων:

«Ἐν ταῖς λαμπρότησι τῶν ἁγίων σου πῶς εἰσελεύσομαι ὁ ἀνάξιος; Ἐὰν γὰρ τολμήσω συνεισελθεῖν εἰς τὸν νυμφῶνα, ὁ χιτών με ἐλέγχει, ὅτι οὐκ ἔστι τοῦ γάμου, καὶ δέσμιος ἐκβαλοῦμαι ὑπὸ τῶν Ἀγγέλων. Καθάρισον, Κύριε, τὸν ῥύπον τῆς ψυχῆς μου καὶ σῶσόν με ὡς φιλάνθρωπος».

Δηλαδή: Μέσα εἰς τήν Βασιλείαν Σου, Κύριε, ὅπου ἀκτινοβολοῦν οἱ λαμπροφοροῦντες ἅγιοί Σου, πῶς θά (δυνηθῶ νά) εἰσέλθω ἐγώ ὁ ἀνάξιος; Διότι ἐάν τολμήσω νά εἰσέλθω μαζί μέ αὐτούς εἰς τήν αἴθουσαν τῶν γάμων Σου (δηλαδή εἰς τήν Βασιλείαν Σου), φανερώνει τήν ἀναξιότητά μου τό ἔνδυμα (τῆς ψυχῆς μου), πού εἶναι (πλῆρες κηλίδων ἀπό τάς ἁμαρτίας μου καί διά τοῦτο) ἀκατάλληλον διά τόν γάμον, καί τότε οἱ Ἄγγελοι θά μέ δέσουν καί θά μέ ρίψουν ἔξω. Ἀλλά, Κύριε, (Σέ παρακαλῶ:) καθάρισε τάς κηλῖδας τῆς ψυχῆς μου καί σῶσέ με, ὡς φιλάνθρωπος πού εἶσαι.

Ἂς ἴδωμεν καί τό τελευταῖον τροπάριον τῆς Ἀκολουθίας αὐτῆς:

«Ἰδού σοι τὸ τάλαντον ὁ Δεσπότης ἐμπιστεύει, ψυχή μου· φόβῳ δέξαι τὸ χάρισμα, δάνεισαι τῷ δε-

δωκότι, διάδος πτωχοῖς καὶ κτῆσαι φίλον τὸν Κύριον· ἵνα στῇς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, ὅταν ἔλθῃ ἐν δόξῃ, καὶ ἀκούσῃς μακαρίας φωνῆς· εἴσελθε, δοῦλε, εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου. Αὐτῆς ἀξίωσόν με, Σωτήρ, τὸν πλανηθέντα, διὰ τὸ μέγα σου ἔλεος».

Δηλαδή: Ἰδού, ὦ ψυχή μου, ὁ Δεσπότης σοῦ ἐμπιστεύεται τό χάρισμα· δέξαι αὐτό μέ φόβον· δάνεισε (διά τῆς ἐλεημοσύνης) Αὐτόν πού σοῦ τό ἔδωσε (τόν Χριστόν)· μοίρασε ἀγαθά εἰς τούς πτωχούς καί (μέ τήν ἐλεήμονα δρᾶσίν σου) ἀπόκτησε φίλον σου τόν Κύριον, διά νά σταθῇς εἰς τά δεξιά Του, ὅταν θά ἔλθῃ ἐνδόξως, καί νά ἀκούσῃς τήν μακαρίαν φωνήν Του (νά λέγῃ εἰς σέ): Εἴσελθε, δοῦλε, εἰς τήν χαράν τοῦ Κυρίου σου. Αὐτῆς τῆς χαρᾶς, Σωτήρ μου, ἀξίωσε ἐμέ, πού ἐπλανήθην (εἰς τά σκότη τῆς ἁμαρτίας)· (Σοῦ ζητῶ αὐτό), ἐπειδή ἔχεις ἄπειρον εὐσπλαγχνίαν.

ΜΕΓΑΛΗ ΤΕΤΑΡΤΗ
(Μ. Τρίτη ἑσπέρας)

Κατά τήν Μ. Τετάρτην ἐπιτελοῦμεν ἀνάμνησιν τοῦ γεγονότος τῆς ἀλείψεως τοῦ Κυρίου διά μύρων ὑπό πόρνης γυναικός. Ἐπίσης φέρει εἰς τήν μνήμην μας ἡ Ἐκκλησία καί τήν σύγκλησιν τοῦ Συνεδρίου τῶν Ἰουδαίων, τοῦ ἀνωτάτου δηλαδή Δικαστηρίου των, πρός λῆψιν ἀποφάσεως καταδίκης τοῦ Κυρίου, ὡς καί τά σχέδια τοῦ Ἰούδα πρός προδοσίαν τοῦ Διδασκάλου του.

Τό «Ὡρολόγιον» ἀναγράφει τά ἑξῆς:

«Δύο γυναῖκες, λέγουσιν οἱ κριτικώτεροι τῶν Εὐαγγελίων ἑρμηνευταί, ἤλειψαν τόν Κύριον μύρῳ, ἡ μέν πολύν καιρόν πρό τοῦ πάθους αὐτοῦ, ἡ δέ πρό ὀλίγων ἡμερῶν· καί ἡ μέν ὑπῆρχε πόρνη καί ἁμαρτωλή, ἡ δέ σώφρων καί ἐνάρετος. Τοῦ εὐλαβοῦς τούτου ἔργου τήν μνήμην ἐπιτελοῦσα σήμερον ἡ Ἐκκλησία καί εἰς τό πρόσωπον τῆς πόρνης αὐτό ἀναφέρουσα, συναναφέρει ἐν αὐτῷ καί τήν προδοσίαν τοῦ Ἰούδα, ἅπερ ἀμφότερα ἐπράχθησαν, κατά τήν ἱστορικήν τοῦ Ματθαίου σειράν, δύο ἡμέρας πρό τοῦ Πάσχα, Μαρτίου 21ῃ, ἡμέρᾳ τετράδι τῆς ἑβδομάδος.

Ἡ γυνή λοιπόν ἐκείνη ἤλειψε διά τοῦ μύρου τήν κεφαλήν καί τούς πόδας τοῦ Ἰησοῦ καί διά τῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἀπεσπόγγισεν αὐτούς.

Τό πολύτιμον ἐκεῖνο μύρον ἐξετιμήθη 300 δηνάρια, ἤ περίπου 15 φλωρία βενετικά. Ἐκ τῶν μαθητῶν ἐξόχως ὁ φιλάργυρος Ἰούδας σκανδαλίζεται, τάχα διά τήν ἀπώλειαν τοσούτου μύρου. Ὁ Ἰησοῦς ἐπιπλήττει αὐτόν, ἵνα μή ἐνοχλῇ τήν γυναῖκα· καί ὁ Ἰούδας ἀγανακτῶν, πορεύεται πρός τούς ἀρχιερεῖς συνηγμένους εἰς τήν αὐλήν τοῦ Καϊάφα καί συμβουλευομένους ἤδη κατά τοῦ Ἰησοῦ· καί συμφωνήσας μετ' αὐτῶν τήν προδοσίαν τοῦ Διδασκάλου διά τριάκοντα ἀργύρια, ἀπό τότε ἐκζήτει εὐκαιρίαν ἵνα αὐτό παραδῷ. Ἕνεκα τούτου ἔλαβεν ἀρχήν

ἀπ' αὐτῶν τῶν ἀποστολικῶν χρόνων ἡ νηστεία τῆς Τετράδος».

Κατά τήν ἡμέραν αὐτήν ψάλλεται, τελευταῖον εἰς τήν Ἀκολουθίαν, καί τό περίφημον τροπάριον τῆς εὐσεβοῦς καί λογίας ποιητρίας τοῦ Βυζαντίου Κασσιανῆς, τήν ὁποίαν οἱ μυθιστοριογράφοι ἔχουν κακοποιήσει λίαν βαναύσως, παρουσιάζοντες αὐτήν, ψευδέστατα καί συκοφαντικώτατα, ὡς μίαν πόρνην. Πόρνη δέν ἦτο ἡ Κασσιανή, ἡ ποιήτρια, ἀλλ' ἡ ἡρωΐς τοῦ ποιήματός της, ἡ γυνή δηλαδή πού ἤλειψε μέ μύρα τόν Κύριον.

Ἰδού τό τροπάριον αὐτό:

«Κύριε, ἡ ἐν πολλαῖς ἁμαρτίαις περιπεσοῦσα γυνή, τὴν σὴν αἰσθομένη Θεότητα, μυροφόρου ἀναλαβοῦσα τάξιν, ὀδυρομένη, μύρα σοι πρὸ τοῦ ἐνταφιασμοῦ κομίζει. Οἴμοι, λέγουσα, ὅτι νύξ μοι ὑπάρχει, οἶστρος ἀκολασίας, ζοφώδης τε καὶ ἀσέληνος, ἔρως τῆς ἁμαρτίας. Δέξαι μου τὰς πηγὰς τῶν δακρύων, ὁ νεφέλαις διεξάγων τῆς θαλάσσης τὸ ὕδωρ. Κάμφθητί μοι πρὸς τοὺς στεναγμοὺς τῆς καρδίας, ὁ κλίνας τοὺς οὐρανοὺς τῇ ἀφάτῳ σου κενώσει. Καταφιλήσω τοὺς ἀχράντους σου πόδας, ἀποσμήξω τούτους δὲ πάλιν τοῖς τῆς κεφαλῆς μου βοστρύχοις· ὧν ἐν τῷ παραδείσῳ Εὔα, τὸ δειλινόν, κρότον τοῖς ὠσίν ἠχηθεῖσα, τῷ φόβῳ ἐκρύβη. Ἁμαρτιῶν μου τὰ πλήθη καὶ κριμάτων σου ἀβύσσους τίς ἐξιχνιάσει, ψυχοσῶστα Σωτήρ μου; Μή με τὴν σὴν δούλην παρίδῃς, ὁ ἀμέτρητον ἔχων τὸ ἔλεος».

Δηλαδή: Κύριε, ἡ γυνή, ἡ ὁποία περιέπεσεν εἰς πολλάς ἁμαρτίας, ἐπειδή ἐνόησεν, ὅτι ἦσο Θεός (ἐνανθρωπήσας), ἀναλαμβάνει ἔργον μυροφόρου καί θρηνῳδοῦσα φέρει εἰς Σέ μύρα διά νά Σέ ἀλείψῃ πρίν ἀκόμη (ἀποθάνῃς καί) ἐνταφιασθῇς. Καί λέγει: Ἀλλοίμονον εἰς ἐμέ! διότι ἐγώ ζῶ μέσα εἰς μίαν νύκτα, ἡ ὁποία εἶναι γεμάτη ἀπό πυκνόν σκότος καί δέν φωτίζεται οὔτε ἀπό ἀμυδρόν φῶς, ὅπως εἶναι τό φῶς τῆς σελήνης· τρέχω πρός τήν σαρκικήν ἡδονήν ἀσυγκράτητος, ὅπως τρέχουν τά ζῶα, ὅταν τά κεντήσῃ ἀλογόμυια· ζῶ κυριευμένη ἀπό τόν ἔρωτα τῆς ἁμαρτίας. Ἀλλά Σύ, πού ὑψώνεις τά ὕδατα τῆς θαλάσσης, μεταβάλλων αὐτά εἰς νεφέλας, δέξαι τῶν δακρύων μου τό ἀκατάσχετον ρεῦμα. Λύγισε (καί χαμήλωσε ἀπό τό ἄπειρον ὕψος Σου) πρός ἐμέ, πού Σέ ἱκετεύω μέ τούς στεναγμούς τῆς (μετανοούσης) καρδίας μου, Σύ ὁ Ὁποῖος, μέ τήν ἀκατάληπτον καί ἀπερίγραπτον ἐνανθρώπησίν Σου, ἐλύγισες τούς οὐρανούς (καί κατῆλθες εἰς τήν γῆν). Θά φιλήσω μέ συνεχῆ καί ἀκατάπαυστα φιλήματα τούς ἀμολύντους Σου πόδας καί πάλιν (βρέχουσα αὐτούς μέ τά δάκρυά μου), θά τούς σπογγίσω μέ τάς πλεξίδας τῆς κεφαλῆς μου· αὐτούς τούς πόδας τῶν ὁποίων τόν βροντώδη ἦχον (ἀπό τό βάδισμά Σου) ὅταν ἤκουσε μέσα εἰς τόν Παράδεισον ἡ Εὔα ἐκεῖνο τό δειλινόν (τῆς ἡμέρας τῆς παραβάσεως), ἐφοβήθη καί ἀπό τόν φόβον της ἐκρύβη. Τά πλήθη τῶν ἁμαρτιῶν μου, ἀλλά καί ἀπύθμενα βάθη τῶν κρίσεών Σου καί

τῶν βουλῶν Σου (δηλαδή τούς μυστηριώδεις καί ἀπερινοήτους τρόπους πού χρησιμοποιεῖς διά τήν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων), ποῖος θά δυνηθῇ νά ἐξερευνήσῃ, ὦ ψυχοσῶστα Σωτήρ μου; Ὦ Σύ πού ἔχεις ἄπειρον τήν εὐσπλαγχνίαν, μή παραβλέψῃς ἐμέ, τήν ἰδικήν Σου δούλην!

Ὡς ἔχομεν εἴπει, κατά τάς τρεῖς ταύτας ἡμέρας, Μ. Δευτέραν, Μ. Τρίτην καί Μ. Τετάρτην, τελεῖται, συνυφασμένη μετά τοῦ Ἑσπερινοῦ, ἡ θ. Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων Δώρων. Ἡ ἐν λόγῳ Λειτουργία τελεῖται κατά τάς πρωϊνάς ὥρας, ἐπειδή κατά τάς ἑσπερινάς τελεῖται ὁ Ὄρθρος τῆς ἑπομένης ἡμέρας. Τό ἀπόγευμα τῆς Μ. Τετάρτης τελεῖται καί τό ἱερόν Εὐχέλαιον.

ΗΠΡΟΔΟΣΙΑ

ΜΕΓΑΛΗ ΠΕΜΠΤΗ
(Μ. Τετάρτη ἑσπέρας)

Κατά τήν Μ. Πέμπτην ἐπιτελοῦμεν ἀνάμνησιν τεσσάρων γεγονότων: α) Τῆς νήψεως τῶν ποδῶν τῶν Ἀποστόλων ὑπό τοῦ Κυρίου. β) Τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου, δηλαδή τῆς παραδόσεως εἰς ἡμᾶς ὑπό τοῦ Κυρίου τοῦ Μυστηρίου τῆς θείας Εὐχαριστίας. γ) Τῆς θαυμαστῆς προσευχῆς τοῦ Κυρίου πρός τόν Πατέρα Του. Καί δ) Τῆς προδοσίας τοῦ Κυρίου ὑπό τοῦ Ἰούδα.

Ἀπό τό «Ὡρολόγιον» τῆς Ἐκκλησίας ἀντιγράφομεν:

«Κατά τό ἑσπέρας τῆς σήμερον, ἥτις ἦν τότε ἡ πρό τῶν ἀζύμων ἡμέρα, τοὐτέστιν ἡ τοῦ νομικοῦ πάσχα παραμονή, Μαρτίου 22α, ἡμέρα πέμπτη τῆς ἑβδομάδος, συνεδείπνησεν ἐν τῇ πόλει ὁ Ἰησοῦς μετά τῶν δώδεκα μαθητῶν. Εὐλόγησε τόν ἄρτον καί τόν οἶνον καί παρέδωκε τό Μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας. Ἔνιψε τούς πόδας τῶν μαθητῶν, εἰς ὑπόδειγμα ταπεινώσεως. Εἶπε παρρησίᾳ ὅτι εἷς ἐξ αὐτῶν ἐμελέτα τήν κατ' αὐτοῦ προδοσίαν· καί ἔδειξε τόν προδότην, δούς εἰς τόν Ἰούδαν ἄρτου τεμάχιον βεβαμμένον εἰς τοῦ τρυβλίου τόν ζωμόν. Ἐξελθόντος ἐκείνου παρευθύς, ἐδίδαξε τούς μαθητάς τά ὑπερφυᾶ καί τελευταῖα μαθήματα, ὅσα ἐμπεριέχονται εἰς τό α΄ Εὐαγγέλιον τῶν ἁγίων παθῶν. Ἐξέρχεται μετά ταῦτα ὁ Θεάνθρωπος εἰς τό ὄρος τῶν Ἐλαιῶν καί ἐκεῖ ἄρχεται λυπεῖσθαι καί ἀδημονεῖν. Ἀναχω-

ρεῖ κατ' ἰδίαν καί, κλίνας τά γόνατα, προσεύχεται ἐκτενῶς· καί ἐκ τῆς πολλῆς ἀγωνίας γίνεται ὁ ἱδρώς αὐτοῦ ὡς αἵματος πηκτοῦ θρόμβοι, πίπτοντες εἰς τήν γῆν. Μόλις πληροῖ τήν ἐναγώνιον ἐκείνην προσευχήν, ἰδού φθάνει καί ὁ Ἰούδας μετά στρατιωτῶν ἐνόπλων καί ὄχλου πολλοῦ καί, χαιρετίσας καί φιλήσας δολίως τόν Διδάσκαλον, παραδίδει αὐτόν.

Συλλαμβάνεται λοιπόν ὁ Ἰησοῦς καί φέρεται δέσμιος πρός τούς ἀρχιερεῖς Ἄνναν καί Καϊάφαν. Οἱ μαθηταί σκορπίζονται· καί ὁ θερμότερος τῶν ἄλλων

Πέτρος, ἀκολουθήσας αὐτῷ μέχρι τῆς ἀρχιερατικῆς αὐλῆς, ἀρνεῖται καί αὐτός τελευταῖον, ὅτι ἐστίν αὐτοῦ μαθητής. Ὁ δέ θεῖος Διδάσκαλος παριστάνεται ἔμπροσθεν τοῦ παρανόμου συνεδρίου, ἐξετάζεται περί τῶν μαθητῶν καί τῆς διδαχῆς αὐτοῦ, ἐξορκίζεται εἰς τόν Θεόν ἵνα εἴπῃ ἐάν αὐτός ὑπάρχῃ τῷ ὄντι ὁ Χριστός· καί εἰπών τήν ἀλήθειαν, κρίνεται θανάτου ἔνοχος, τάχα ὡς βλασφημήσας. Ἐφεξῆς ἐμπτύεται εἰς τό πρόσωπον, ραπίζεται, ἐμπαίζεται παντοιοτρόπως δι' ὅλης τῆς νυκτός ἕως πρωΐας».

Εἰς τά ἀνωτέρω γεγονότα εἶναι ἀφιερωμένη καί ἡ ὑμνογραφία τῆς ἡμέρας.

Ἰδού τό πρῶτον τροπάριον τῆς Ἀκολουθίας αὐτῆς:

«Ὅτε οἱ ἔνδοξοι μαθηταὶ ἐν τῷ νιπτῆρι τοῦ δείπνου ἐφωτίζοντο, τότε Ἰούδας ὁ δυσσεβὴς φιλαργυρίαν νοσήσας, ἐσκοτίζετο· καί ἀνόμοις κριταῖς σὲ τὸν δίκαιον Κριτὴν παραδίδωσι. Βλέπε, χρημάτων ἐραστά, τὸν διὰ ταῦτα ἀγχόνῃ χρησάμενον· φεῦγε ἀκόρεστον ψυχήν, τὴν Διδασκάλῳ τοιαῦτα τολμήσασαν. Ὁ περὶ πάντας ἀγαθός, Κύριε, δόξα σοι».

Δηλαδή: Ὅταν οἱ μαθηταί κατά τόν Μυστικόν Δεῖπνον ἐφωτίζοντο (μέ τό φῶς τῆς ἐμπράκτου ταπεινοφροσύνης) διά τῆς νήψεως τῶν ποδῶν των ὑπό τοῦ Κυρίου, ὁ Ὁποῖος οὕτω πολύ τούς ἐτίμησε καί τούς ἐδόξασε, τότε ὁ ἀσεβής Ἰούδας, προσβληθείς ἀπό τήν νόσον τῆς φιλαργυρίας, ἐσκοτίζετο (εἰς τόν νοῦν) καί (μετ' ὀλίγον) παραδίδει Σέ, τόν Δίκαιον Κριτήν, εἰς παρανόμους δικαστάς. Σύ λοιπόν, ἄν-

θρωπε, πού αἰσθάνεσαι σφοδρόν ἔρωτα διά τά χρήματα, ἔχε πάντοτε πρό τῶν ὀφθαλμῶν τόν Ἰούδαν, ὁ ὁποῖος, ἐξ αἰτίας τῆς ἀγάπης τῶν χρημάτων, κατήντησε νά (προδώσῃ τόν Κύριον καί ἔπειτα νά) ἀπαγχονισθῇ (ἀπό τήν ἀπελπισίαν του). Ἀπόφευγε τό πάθος τῆς ἀπληστίας πού εἶχεν ἡ ψυχή τοῦ Ἰούδα, ἡ ὁποία (ἐξ αἰτίας αὐτοῦ τοῦ πάθους) ἀπετόλμησε τοιαύτας πράξεις ἐναντίον τοῦ Διδασκάλου Χριστοῦ. Δόξα εἰς Σέ, Κύριε, πού εἶσαι ἀγαθός πρός ὅλους (ἀκόμη καί πρός τούς κακούς καί ἀχαρίστους).

Ἡ Μ. Πέμπτη εἶναι ἡ ἡμέρα τῆς παραδόσεως τοῦ Μυστηρίου τῆς θ. Εὐχαριστίας καί διά τοῦτο ὁ Ἑσπερινός τῆς ἡμέρας αὐτῆς εἶναι συνυφασμένος μετά θ. Λειτουργίας (τῆς τοῦ Μ. Βασιλείου). Ἡ Λειτουργία αὕτη τελεῖται κατά τάς πρωϊνάς ὥρας, ἐπειδή κατά τάς ἑσπερινάς θά τελεσθῇ ὁ Ὄρθρος τῆς Μ. Παρασκευῆς.

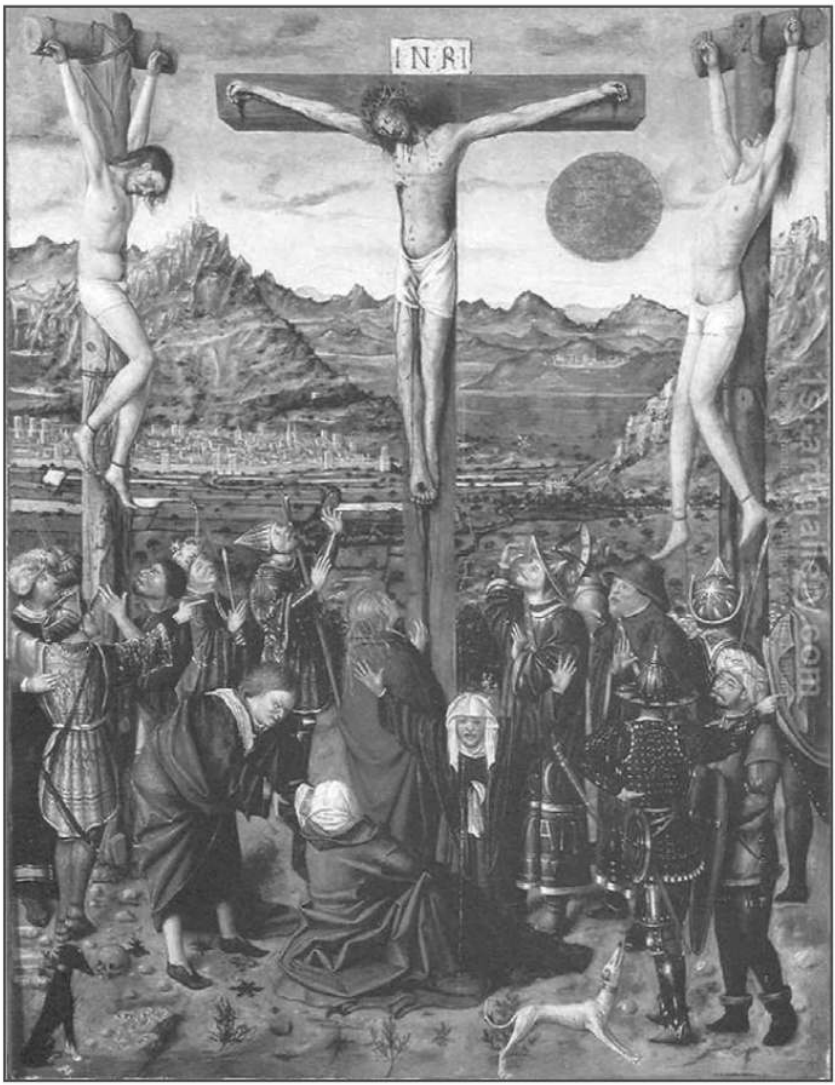
ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
(Μ. Πέμπτη ἑσπέρας)

Κατά τήν Μ. Παρασκευήν ἑορτάζομεν τά Πάθη τοῦ Κυρίου, ἤτοι ἐπιτελοῦμεν ἀνάμνησιν τῶν ἐμπτυσμῶν, τῶν ραπισμάτων, τῶν ὕβρεων, κ.τ.λ. καί κυρίως τῆς σταυρώσεως καί τοῦ φρικτοῦ θανάτου τοῦ Κυρίου. Μᾶς ὑπενθυμίζει ἀκόμη, ἡ Ἐκκλησία μας, κατά τήν ἡμέραν αὐτήν, τήν ἐν τῷ σταυρῷ ὁμολογίαν τοῦ λῃστοῦ, ὅτι ὁ Κύριος εἶναι Βασιλεύς οὐράνιος, καί τήν παράκλησίν του ὅπως τόν ἐνθυμηθῇ εἰς τήν Βασιλείαν Του.

Τό «Ὡρολόγιον» διαλαμβάνει ἐν προκειμένῳ:

«Ἀφοῦ ἀνέτειλεν ἡ 23η τοῦ Μαρτίου, ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος Παρασκευή, ἀποστέλλεται ὁ Ἰησοῦς δέσμιος ἀπό τοῦ Καϊάφα πρός τόν τότε ἡγεμόνα τῆς Ἰουδαίας Πόντιον Πιλᾶτον τό ὄνομα· ὅστις πολυτρόπως ἀνακρίνας αὐτόν καί ἅπαξ καί δίς ὁμολογήσας ἀθῶον, πρός εὐχαρίστησιν ἔπειτα τῶν Ἰουδαίων, ψηφίζει θάνατον κατ' αὐτοῦ καί, φραγγελώσας ὡς δοῦλον φυγάδα τόν Δεσπότην τοῦ παντός, παρέδωκεν εἰς τό σταυρωθῆναι.

Ἐντεῦθεν ὁ Ἰησοῦς, παραδοθείς εἰς τούς στρατιώτας, γυμνοῦται τά ἱμάτια αὐτοῦ, ἐνδύεται χλαμύδα κοκκίνην, στεφανοῦται ἀκάνθας, σκηπτροφορεῖ κάλαμον, προσκυνεῖται χλευαστικῶς, ἐμπτύεται, κρούεται κατά τοῦ προσώπου καί τῆς κεφαλῆς.

I·N·R·I

Εἶτα, ἐνδυθείς πάλιν τά ἑαυτοῦ ἱμάτια καί βαστάζων τόν σταυρόν, ἔρχεται εἰς τόν Γολγοθᾶ, τόπον τῆς καταδίκης καί ἐκεῖ περί ὥραν τρίτην τῆς ἡμέρας σταυροῦται μεταξύ δύο ληστῶν, βλασφημεῖται ὑπό τῶν παραπορευομένων, μυκτηρίζεται ὑπό τῶν ἀρχιερέων, ποτίζεται, ὑπό τῶν στρατιωτικῶν ὄξος μεμιγμένον μετά χολῆς. Περί δέ τήν ἐνάτην ὥραν, κράξας φωνῇ μεγάλῃ καί εἰπών, Τετέλεσται, ἐκπνέει ὁ Ἀμνός τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τήν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, καθ' ἥν ὥραν, πανσελήνου οὔσης τῆς ἡμέρας, ἐσφάζετο κατά τόν Νόμον ὁ πασχαλινός ἀμνός, ὁ εἰς τύπον αὐτοῦ διαταχθείς τοῖς Ἰουδαίοις.

Τόν δεσποτικόν τοῦτον θάνατον καί ἡ ἄψυχος κτίσις πενθοῦσα τρέμει καί ἀλλοιοῦται ὑπό τοῦ φόβου· ἀλλ' ὁ Δημιουργός τῆς κτίσεως, καί νεκρός ἤδη ὤν, λογχεύεται προσέτι καί τήν ἀκήρατον πλευράν καί ρέει ἐξ αὐτῆς αἷμα καί ὕδωρ. Τέλος περί τήν δύσιν τοῦ ἡλίου ἔρχεται Ἰωσήφ ὁ ἀπό Ἀριμαθαίας καί Νικόδημος μετ' αὐτοῦ, ἀμφότεροι μαθηταί τοῦ Ἰησοῦ κεκρυμμένοι, ἀποκαθηλοῦσιν ἀπό τοῦ Σταυροῦ τό πανάγιον τοῦ Διδασκάλου σῶμα, ἀρωματίζουσιν αὐτό, ἐκτυλίσσουσιν εἰς σινδόνα καθαράν καί, θάψαντες αὐτό ἐν μνημείῳ καινῷ, προσκυλίουσιν ἐπί τό στόμιον αὐτοῦ λίθον μέγαν. Ταῦτα τά φρικτά καί σωτήρια πάθη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπιτελοῦμεν σήμερον καί εἰς ἀνάμνησιν αὐτῶν παρελάβομεν ἐξ ἀποστολικῆς διαταγῆς τήν τῆς Παρασκευῆς νηστείαν».

Εἰς αὐτά τά γεγονότα εἶναι ἀφιερωμένη καί ἡ ὑμνογραφία τῆς ἡμέρας. Πρῶτον ψάλλεται τό τροπάριον πού ἐψάλη καί κατά τήν Μ. Πέμπτην *«Ὅτε οἱ ἔνδοξοι μαθηταί...»* καί εὐθύς ἀμέσως ἀναγινώσκεται Εὐαγγέλιον, τό πρῶτον ἐκ τῶν δώδεκα πού περιέχει ἡ Ἀκολουθία τῆς ἡμέρας. Μεταξύ τῶν πρώτων Εὐαγγελίων, μέχρι τοῦ ἕκτου, παρεμβάλλονται ἀντίφωνα καί καθίσματα, ἀναφερόμενα εἰς τήν προδοσίαν τοῦ Ἰούδα, τήν ἄρνησιν τοῦ Πέτρου, τήν ἀγνωμοσύνην τῶν Ἑβραίων πρός τόν Κύριον, τήν ὁμολογίαν τοῦ ληστοῦ κ.λ.π. Τό ιε΄ ἀντίφωνον εἶναι τό *«Σήμερον κρεμᾶται ἐπὶ ξύλου...»*. Ὡς γνωστόν, ὅταν ψάλλεται τοῦτο, λιτανεύεται ὑπό τῶν Ἱερέων ἐν μέσῳ τοῦ Ναοῦ ὁ Ἐσταυρωμένος. Ἀκολουθεῖ τό ἕκτον Εὐαγγέλιον καί τά ὑπόλοιπα μέχρι τοῦ δωδεκάτου, παρεμβαλλομένων μεταξύ αὐτῶν τροπαρίων.

Ἄς ἴδωμεν τό γνωστόν ἀντίφωνον:

«Σήμερον κρεμᾶται ἐπὶ ξύλου ὁ ἐν ὕδασι τὴν γῆν κρεμάσας (τρίς). Στέφανον ἐξ ἀκανθῶν περιτίθεται ὁ τῶν ἀγγέλων Βασιλεύς. Ψευδῆ πορφύραν περιβάλλεται ὁ περιβάλλων τὸν οὐρανὸν ἐν νεφέλαις. Ράπισμα κατεδέξατο ὁ ἐν Ἰορδάνῃ ἐλευθερώσας τὸν Ἀδάμ. Ἥλοις προσηλώθη ὁ Νυμφίος τῆς Ἐκκλησίας. Λόγχῃ ἐκεντήθη ὁ Υἱὸς τῆς Παρθένου. Προσκυνοῦμέν σου τὰ πάθη, Χριστέ (τρίς). Δεῖξον ἡμῖν καὶ τὴν ἔνδοξόν σου ἀνάστασιν».

Δηλαδή: Σήμερον κρεμᾶται ἐπάνω εἰς τόν ξύλον (τοῦ Σταυροῦ) Ἐκεῖνος, πού ἐκρέμασε (κατά

τήν δημιουργίαν) τήν γῆν ἐπάνω εἰς τά ὕδατα (τῶν θαλασσῶν)! Στέφανον κατεσκευασμένον ἀπό ἀκάνθας περιβάλλεται εἰς τήν κεφαλήν ὁ Βασιλεύς τῶν Ἀγγέλων! Ψευδές βασιλικόν ἱμάτιον ἐνδύεται (πρός ἐμπαιγμόν) Αὐτός, πού ἐνδύει τόν οὐρανόν μέ τάς νεφέλας! Ράπισμα κατεδέχθη Ἐκεῖνος, πού εἰς τόν Ἰορδάνην ποταμόν (βαπτισθείς ὑπό Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου), ἠλευθέρωσε τόν Ἀδάμ (καί τούς ἀπογόνους του ἀπό τήν δουλείαν τῆς ἁμαρτίας καί τήν καταδυναστείαν τοῦ Διαβόλου)! Διά καρφίων ἐκαρφώθη (εἰς τόν Σταυρόν) ὁ Νυμφίος τῆς Ἐκκλησίας! Διά λόγχης ἐτρυπήθη (εἰς τήν πλευράν) ὁ Υἱός τῆς Παρθένου! Προσκυνοῦμεν τά Πάθη Σου, Χριστέ! Ἀξίωσέ μας νά ἴδωμεν καί τήν ἔνδοξον Ἀνάστασίν Σου.

Ὡραῖον εἶναι καί τό ἐξαποστειλάριον τῆς ἡμέρας:

«Τὸν λῃστὴν αὐθημερὸν τοῦ Παραδείσου ἠξίωσας, Κύριε· κἀμὲ τῷ ξύλῳ τοῦ σταυροῦ φώτισον καὶ σῶσόν με».

Δηλαδή: Τόν λῃστήν, Κύριε, τόν ἠξίωσες νά εἰσέλθῃ εἰς τόν Παράδεισον τήν αὐτήν ἡμέραν πού μετενόησε (καί Σέ ἀνεγνώρισε Βασιλέα)· καί ἐμέ, Κύριε, φώτισέ με μέ τό ξύλον τοῦ Σταυροῦ καί σῶσέ με.

Ἰδού καί ἕτερον ὡραιότατον τροπάριον (τῶν αἴνων):

«Ἕκαστον μέλος τῆς ἁγίας σου σαρκὸς ἀτιμίαν δι' ἡμᾶς ὑπέμεινε· τὰς ἀκάνθας ἡ κεφαλή, ἡ ὄψις τὰ

ἐμπτύσματα, αἱ σιαγόνες τὰ ραπίσματα, τὸ στόμα τὴν ἐν ὄξει κερασθεῖσαν χολὴν τῇ γεύσει, τὰ ὦτα τὰς δυσσεβεῖς βλασφημίας, ὁ νῶτος τὴν φραγγέλωσιν καὶ ἡ χεὶρ τὸν κάλαμον· αἱ τοῦ ὅλου σώματος ἐκτάσεις ἐν τῷ σταυρῷ· τὰ ἄρθρα τοὺς ἥλους καὶ ἡ πλευρὰ τὴν λόγχην. Ὁ παθὼν ὑπὲρ ἡμῶν καὶ παθῶν ἐλευθερώσας ἡμᾶς, ὁ συγκαταβὰς ἡμῖν φιλανθρωπίᾳ καὶ ἀνυψώσας ἡμᾶς, παντοδύναμε Σωτήρ, ἐλέησον ἡμᾶς».

Δηλαδή: Ἕκαστον μέλος τοῦ ἁγίου Σώματός Σου, Κύριε, ὑπέστη ἐξευτελισμούς χάριν ἡμῶν. Ἡ κεφαλή ἐξηυτελίσθη μέ τόν ἀκάνθινον στέφανον, τό πρόσωπον μέ τούς ἐμπτυσμούς, αἱ σιαγόνες μέ τά ραπίσματα, τό στόμα μέ τήν χολήν, ἡ ὁποία εἶχεν ἀναμειχθῆ μέ ὄξος καί Σοῦ ἐδόθη νά τήν γευθῇς, τά ὦτα μέ τάς ἀσεβεῖς βλασφημίας, τά νῶτα μέ τό μαστίγωμα καί ἡ χείρ μέ τόν κάλαμον (τόν ὁποῖον Σοῦ ἔδωσαν εἰρωνικῶς ὡς βασιλικόν σκῆπτρον)· ἡ ἔκτασις ὅλου τοῦ Σώματος ἐξηυτελίσθη διά τῆς ἁπλώσεως ἐπάνω εἰς τόν Σταυρόν, αἱ χεῖρες καί οἱ πόδες διά τῶν καρφίων (μέ τά ὁποῖα ἐστερεώθης εἰς τόν Σταυρόν) καί ἡ πλευρά διά τῆς λόγχης (μέ τήν ὁποίαν ἐτρυπήθη). Παντοδύναμε Σωτήρ, Σύ, πού ἔπαθες ὑπέρ ἡμῶν καί (διά τοῦ Πάθους Σου) ἠλευθέρωσες ἡμᾶς ἀπό τά πάθη μας, Σύ, πού ἐταπεινώθης καί κατῆλθες μέχρις ἡμῶν ἀπό ἀγάπην πρός τόν ἄνθρωπον καί μᾶς ἀνύψωσες (μέχρι τῆς Βασιλείας Σου), ἐλέησέ μας.

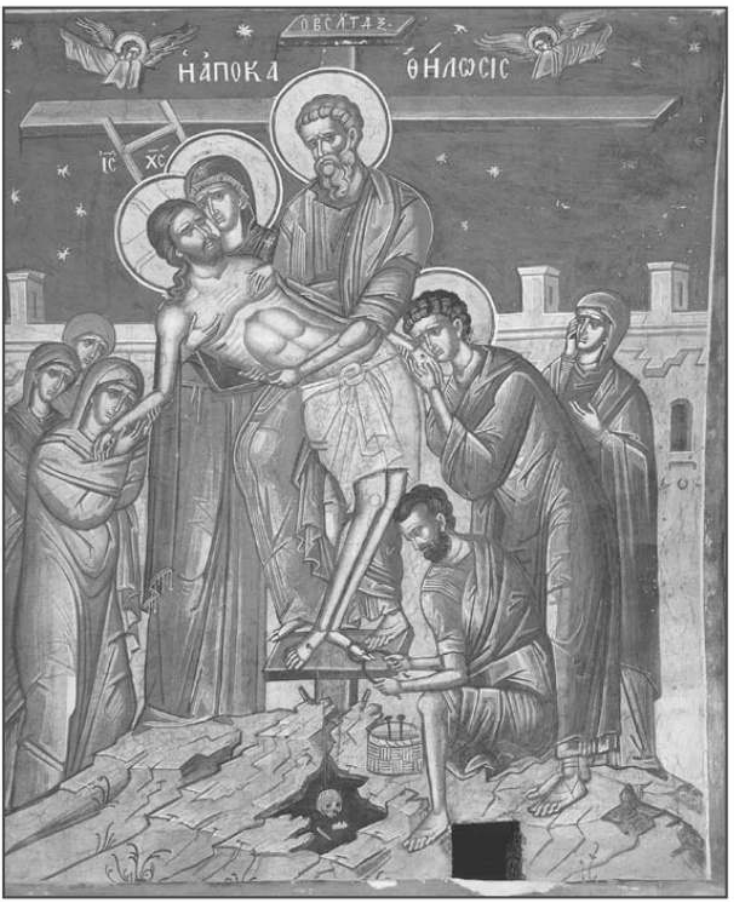
Τελευταῖον ψάλλεται τό ἀπολυτίκιον:

«Ἐξηγόρασας ἡμᾶς ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου, τῷ τιμίῳ σου Αἵματι· τῷ σταυρῷ προσηλωθεὶς καὶ τῇ λόγχῃ κεντηθείς, τὴν ἀθανασίαν ἐπήγασας ἀνθρώποις· Σωτὴρ ἡμῶν, δόξα σοι».

Δηλαδή: Μᾶς ἐξηγόρασες ἀπό τήν κατάραν τοῦ Νόμου (τόν ὁποῖον διά τῆς ἁμαρτίας παρέβημεν καί οὕτως ἐλάβομεν τήν κατάραν πού ἐξετόξευεν ὁ Νόμος κατά τῶν παραβατῶν του), διά τοῦ ἀνεκτιμήτου Αἵματός Σου. Μέ τό νά καρφωθῇς εἰς τόν Σταυρόν καί νά τρυπηθῇς διά τῆς λόγχης, ἔγινες διά τούς ἀνθρώπους πηγή ἀθανασίας. Δόξα, λοιπόν, ἀνήκει εἰς Σέ, τόν Σωτῆρα μας.

Ὡς εἴπομεν ὅμως πρό ὀλίγου, ὁ Ὄρθρος ἑκάστης ἡμέρας τῆς Μ. Ἑβδομάδος ψάλλεται κατά τήν ἑσπέραν τῆς προηγουμένης. Συνεπῶς πάντα τά ἀνωτέρω ψάλλονται κατά τήν ἑσπέραν τῆς Μ. Πέμπτης. Κατ' αὐτήν ταύτην τήν ἡμέραν τῆς Μ. Παρασκευῆς ψάλλονται αἱ *«Μεγάλαι Ὧραι»* (πρώτη, τρίτη, ἕκτη καί ἐνάτη). Μεγάλαι λέγονται καί διά τό μῆκός των καί διότι εἰς μεγάλα γεγονότα ἀναφέρονται. Λέγονται καί βασιλικαί, διότι κατά τήν Βυζαντινήν ἐποχήν τάς παρηκολούθει καί ὁ βασιλεύς. Αἱ Ὧραι ψάλλονται ὅλαι τήν πρωΐαν, περιέχουν δέ ψαλμούς, τροπάρια, προφητείας, ἀποστόλους, εὐαγγέλια καί εὐχάς. Κατά τόν Ἑσπερινόν τῆς Μ. Παρασκευῆς, πού συνήθως εἰς τάς Ἐνορίας ψάλλεται καί αὐτός τήν πρωΐαν (εὐθύς μετά τάς Ὥρας), γίνεται ἡ Ἀποκαθήλωσις

τοῦ Ἐσταυρωμένου καί ἀκολούθως τοποθετεῖται εἰς τό ἱερόν κουβούκλιον (εἶδος κενοταφίου) ἕν ὕφασμα, ἐπάνω εἰς τό ὁποῖον ἔχει κεντηθῆ ἤ ζωγραφηθῆ ὁ Κύριος νεκρός. Τό ὕφασμα αὐτό λέγεται *«Ἐπιτάφιος»*.

ΜΕΓΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ
(Μ. Παρασκευή ἑσπέρας)

Κατά τό Μ. Σάββατον ἑορτάζομεν τήν ταφήν τοῦ Κυρίου ὑπό τοῦ Ἰωσήφ καί τοῦ Νικοδήμου, καθώς καί τήν κάθοδον αὐτοῦ εἰς τά σκοτεινά βασίλεια τοῦ ἅδου. Ὅταν ὁ Κύριος ἀπέθανεν, ὡς ἄνθρωπος, καί ἐχωρίσθη ἡ Ψυχή ἀπό τό Σῶμα Του, τότε τό μέν Σῶμά Του, ἀπό τό ὁποῖον δέν ἐχωρίσθη ἡ Θεότης τοῦ Κυρίου, ἐτέθη εἰς τόν τάφον· ἡ δέ Ψυχή Του, ἡνωμένη καί αὐτή μέ τήν παντοδύναμον Θεότητά Του, κατῆλθεν εἰς τόν ἅδην καί, νικήσασα αὐτόν, ἀπηλευθέρωσε τάς ἐκεῖ κρατουμένας ψυχάς. Κατά τήν τρίτην δέ ἡμέραν ἡνώθη πάλιν ἡ Ψυχή μετά τοῦ Σώματος καί τό Σῶμα ἀνέστη ἐκ νεκρῶν. Τοιουτοτρόπως ἐνικήθησαν καί ὁ ἅδης καί ὁ θάνατος. Τόν ἅδην ἐνίκησεν ἡ Ψυχή τοῦ Κυρίου, τόν δέ θάνατον τό Σῶμά Του, διότι καί τά δύο δέν ἦσαν μόνα των, ἀλλ' ἡνωμένα μέ τήν Θεότητα. Ἡ Ψυχή αὐτή καί τό Σῶμα αὐτό δέν ἦσαν ψυχή καί σῶμα ἑνός κοινοῦ θνητοῦ, ἀλλά Ψυχή καί Σῶμα τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ. Διά τοῦτο οὔτε ὁ ἅδης ἠδυνήθη νά κρατήσῃ δεσμίαν τήν Ψυχήν αὐτήν οὔτε ὁ θάνατος ἠδυνήθη νά κρατήσῃ καί νά παραδώσῃ εἰς τήν φθοράν τό Σῶμα αὐτό.

Ἑορτάζομεν λοιπόν κατά τό Μ. Σάββατον τήν ταφήν τοῦ Σώματος τοῦ Κυρίου καί τήν κάθοδον τῆς Ψυχῆς Αὐτοῦ, ἡνωμένης μέ τήν Θεότητα, εἰς τά

βασίλεια τοῦ ἅδου διά νά κηρύξῃ τήν λύτρωσιν εἰς τάς ἐκεῖ κρατουμένας ψυχάς.

Κατά τήν Ἀκολουθίαν τῆς ἡμέρας αὐτῆς ψάλλονται εἰς τρεῖς στάσεις (δηλαδή τμήματα, μέρη), τά λεγόμενα «Ἐγκώμια», μικρά τροπάρια, λίαν ἀγαπητά εἰς τόν λαόν. Τά «Ἐγκώμια» αὐτά εἶναι ἀγνώστου ποιητοῦ σύνθεσις, ἔχουν δέ πολλάς παραλλαγάς. Μετά τά «Ἐγκώμια» ψάλλονται τά εὐλογητάρια καί στιχηρά τῶν αἴνων, καθώς καί ἡ Δοξολογία. Μετά τήν Δοξολογίαν, γίνεται ἡ ἔξοδος καί περιφορά τοῦ φέροντος τόν «Ἐπιτάφιον» ἱεροῦ κουβουκλίου, κατά τήν ὁποίαν ψάλλεται τό ἑξῆς τροπάριον:

«Τὸν ἥλιον κρύψαντα τὰς ἰδίας ἀκτῖνας καὶ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ διαρραγὲν τῷ τοῦ Σωτῆρος θανάτῳ, ὁ Ἰωσὴφ θεασάμενος, προσῆλθε τῷ Πιλάτῳ καὶ καθικετεύει, λέγων· δός μοι τοῦτον τὸν ξένον, τὸν ἐκ βρέφους ὡς ξένον ξενωθέντα ἐν κόσμῳ· δός μοι τοῦτον τὸν ξένον, ὃν ὁμόφυλοι, μισοῦντες, θανατοῦσιν ὡς ξένον· δός μοι τοῦτον τὸν ξένον, ὃν ξενίζομαι βλέπων τοῦ θανάτου τὸ ξένον· δός μοι τοῦτον τὸν ξένον, ὅστις οἶδε ξενίζειν τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς ξένους· δός μοι τοῦτον τὸν ξένον, ὃν Ἑβραῖοι τῷ φθόνῳ ἀπεξένωσαν κόσμῳ· δός μοι τοῦτον τὸν ξένον, ἵνα κρύψω ἐν τάφῳ, ὃς ὡς ξένος οὐκ ἔχει τὴν κεφαλὴν ποῦ κλίνῃ· δός μοι τοῦτον τὸν ξένον, ὃν ἡ Μήτηρ ὁρῶσα νεκρωθέντα, ἐβόα· Ὦ Υἱὲ καὶ Θεέ μου, εἰ καὶ τὰ σπλάγχνα τιτρώσκομαι καὶ καρδίαν σπαράττομαι, νεκρόν σε καθορῶσα, ἀλλά, τῇ σῇ

ἀναστάσει θαρροῦσα, μεγαλύνω. Καὶ τούτοις τοίνυν τοῖς λόγοις δυσωπῶν τὸν Πιλᾶτον ὁ εὐσχήμων, λαμβάνει τοῦ Σωτῆρος τὸ σῶμα, ὃ καί φόβῳ ἐν σινδόνι ἐνειλήσας καὶ σμύρνῃ, κατέθετο ἐν τάφῳ τὸν παρέχοντα πᾶσι ζωὴν αἰώνιον καὶ τὸ μέγα ἔλεος».

Δηλαδή: Ὁ Ἰωσήφ, ὅταν (ἔκπληκτος) παρετήρησεν, ὅτι ὁ ἥλιος ἔκρυψε τάς ἀκτῖνάς του καί τό παραπέτασμα τοῦ Ναοῦ (πού ἐχώριζε τά ἅγια ἀπό τά ἅγια τῶν ἁγίων), ἐσχίσθη ἐξ αἰτίας τοῦ θανάτου τοῦ Σωτῆρος, προσῆλθεν εἰς τόν Πιλᾶτον καί τόν θερμοπαρακαλεῖ μέ αὐτά τά λόγια: Δῶσε εἰς ἐμέ Αὐτόν τόν ξένον, ὁ Ὁποῖος, ἀπό τῆς βρεφικῆς Του ἡλικίας, ὡς ξένος πού ἦτο, ἔζη ἐν τῷ κόσμῳ ὡσάν πρόσφυξ καί περιπλανώμενος. Δῶσε εἰς ἐμέ Αὐτόν τόν ξένον, τόν Ὁποῖον οἱ ὁμοεθνεῖς Του, ἀπό μῖσος, θανατώνουν ὡσάν νά ἦτο ξένος (καί ἐχθρός των). Δῶσε εἰς ἐμέ Αὐτόν τόν ξένον, τοῦ Ὁποίου ὁ παράδοξος θάνατος μοῦ δημιουργεῖ ἔκπληξιν. Δῶσε εἰς ἐμέ Αὐτόν τόν ξένον, ὁ Ὁποῖος γνωρίζει νά ὑπηρετῇ καί νά περιποιῆται τούς πτωχούς καί τούς ξένους. Δῶσε εἰς ἐμέ Αὐτόν τόν ξένον, τόν Ὁποῖον οἱ Ἑβραῖοι ἕνεκα φθόνου (ἐθανάτωσαν καί τοιουτοτρόπως) ἀπεξένωσαν ἀπό τόν κόσμον. Δῶσε εἰς ἐμέ Αὐτόν τόν ξένον, διά νά τόν κρύψω εἰς τόν τάφον, διότι Αὐτός, ὡς ξένος πού εἶναι, δέν ἔχει ποῦ νά κλίνῃ τήν κεφαλήν Του (διά νά ἀναπαυθῇ). Δῶσε εἰς ἐμέ Αὐτόν τόν ξένον, τοῦ Ὁποίου ἡ Μήτηρ ἔλεγε μεγαλοφώνως, ὅταν Τόν εἶδε νεκρόν: Ὦ Υἱέ καί Θεέ μου, ἄν καί ὁ πόνος μοῦ πληγώνει τά σπλάγχνα καί

μοῦ κατακόπτει τήν καρδίαν ἐπειδή Σέ βλέπω νεκρόν, ἀλλ' ὅμως, πιστεύουσα εἰς τήν Ἀνάστασίν Σου καί ἀντλοῦσα θάρρος ἐξ αὐτῆς, Σέ δοξάζω μέ μεγάλην δόξαν. Καί μέ αὐτούς τούς λόγους θερμῶς παρακαλῶν τόν Πιλᾶτον ὁ διακεκριμένος (λόγῳ τῆς κοινωνικῆς του θέσεως) Ἰωσήφ, λαμβάνει (μέ τήν ἄδειάν του) τό Σῶμα τοῦ Σωτῆρος, τό ὁποῖον, ἀφοῦ μέ σεβασμόν καί εὐλάβειαν περιετύλιξε μέ σινδόνα καί ἤλειψε μέ ἀρώματα, ἐτοποθέτησεν εἰς τάφον· ἐτοποθέτησε σωματικῶς εἰς τάφον (ὡς νεκρόν) Αὐτόν, πού δίδει εἰς ὅλους αἰώνιον ζωήν καί ἄπειρον ἔλεος.

Πάντα τά ἀνωτέρω ἀποτελοῦν, ὡς εἴπομεν, τόν Ὄρθρον τοῦ Μ. Σαββάτου καί ψάλλονται κατά τήν ἑσπέραν τῆς Μ. Παρασκευῆς. Κατ' αὐτήν δέ τήν ἡμέραν τοῦ Μ. Σαββάτου τελεῖται ὁ Ἑσπερινός τοῦ Πάσχα, συνυφασμένος μετά τῆς θ. Λειτουργίας τοῦ Μ. Βασιλείου. Ἡ Ἀκολουθία ἔχει ἀναστάσιμον καί πανηγυρικόν χαρακτῆρα, διότι εἶναι, ὡς ἐλέχθη, Ἑσπερινός τῆς μεγάλης καί κοσμοσωτηρίου ἑορτῆς τοῦ Πάσχα καί ἀποτελεῖ εἰσαγωγήν εἰς αὐτήν. Ὁ λαός ὀνομάζει αὐτήν «πρώτην Ἀνάστασιν». Ὡραιότατον εἶναι τό εἰς θέσιν Χερουβικοῦ ὕμνου ψαλλόμενον τροπάριον:

«Σιγησάτω πᾶσα σὰρξ βροτεία καὶ στήτω μετὰ φόβου καὶ τρόμου καὶ μηδὲν γήϊνον ἐν ἑαυτῇ λογιζέσθω· ὁ γὰρ Βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ Κύριος τῶν κυριευόντων προσέρχεται σφαγιασθῆναι καὶ δοθῆναι εἰς βρῶσιν τοῖς πιστοῖς. Προηγοῦνται δὲ τούτου οἱ χοροὶ τῶν ἀγγέλων μετὰ πάσης ἀρχῆς καί

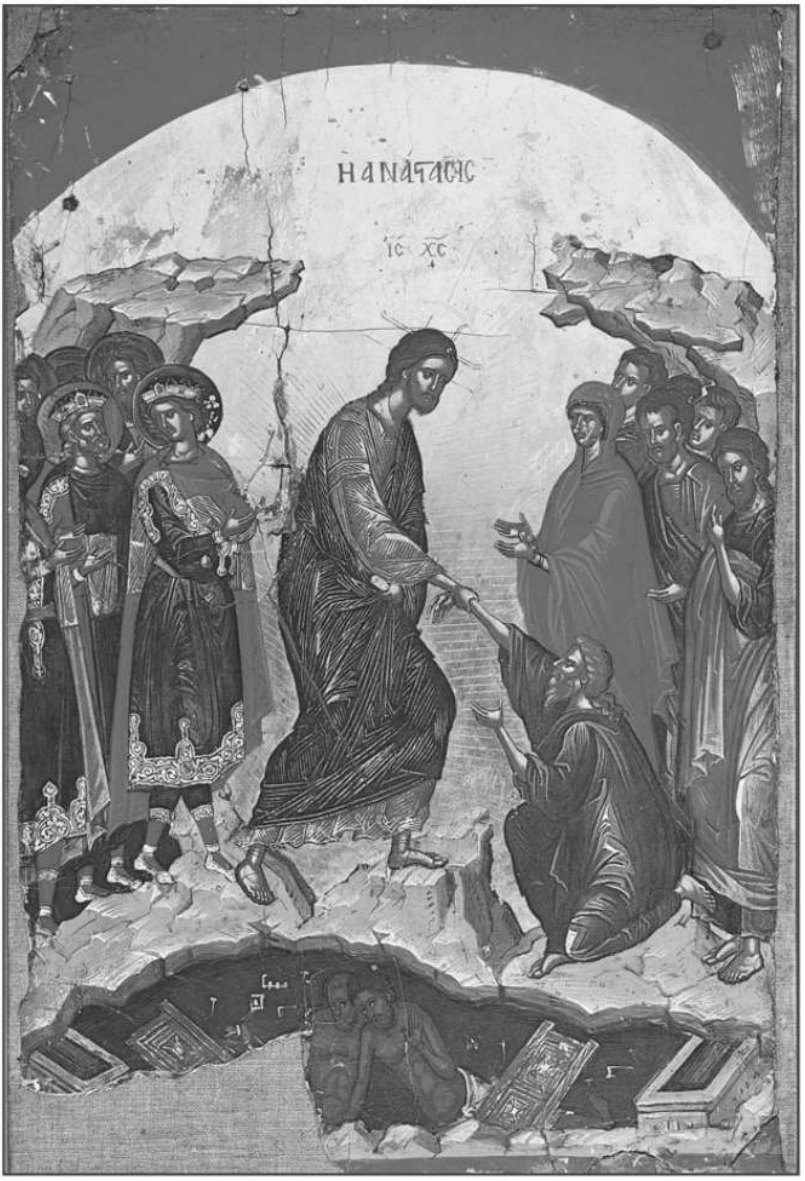
ἐξουσίας, τὰ πολυόμματα Χερουβεὶμ καὶ τὰ ἑξαπτέρυγα Σεραφείμ, τὰς ὄψεις καλύπτοντα καὶ βοῶντα τὸν ὕμνον· Ἀλληλούϊα, ἀλληλούϊα, ἀλληλούϊα».

Δηλαδή: Ἂς σιγήσῃ πᾶσα θνητή ὕπαρξις καί ἂς σταθῇ μέ φόβον καί τρόμον καί τίποτε γήϊνον ἂς μή σκέφτεται μέσα της. Διότι ὁ Βασιλεύς τῶν βασιλέων καί Κύριος τῶν κυριάρχων, προσέρχεται νά σφαγιασθῇ καί νά δοθῇ εἰς τούς πιστούς ὡς τροφή (διά τοῦ Μυστηρίου τῆς θ. Εὐχαριστίας). Προηγοῦνται δέ Αὐτοῦ, ὡς προπομποί, τά πλήθη τῶν Ἀγγέλων μαζί μέ ὅλας τάς Ἀρχάς καί Ἐξουσίας (πού καί αὐταί εἶναι Ἀγγελικά τάγματα), προηγοῦνται τά ἔχοντα πολλούς ὀφθαλμούς Χερουβείμ καί τά ἔχοντα ἕξ πτέρυγας Σεραφείμ, καλύπτοντα (μέ τάς πτέρυγάς των) τά πρόσωπα (ἀπό σεβασμόν καί δέος) καί ψάλλοντα μέ ἰσχυράν φωνήν τόν ὕμνον: Ἀλληλούϊα (πού σημαίνει· αἰνεῖτε τόν Θεόν), ἀλληλούϊα, ἀλληλούϊα.

Ἡ Ἀκολουθία αὕτη σήμερον τελεῖται, ὄχι κατά τάς ἑσπερινάς, ἀλλά κατά τάς πρωϊνάς ὥρας τοῦ Μ. Σαββάτου.

Ἐδῶ τελειώνει ἡ περίοδος τοῦ Τριῳδίου. Ἀπό τήν ἡμέραν τῆς ἁγίας Κυριακῆς τοῦ Πάσχα ἀρχίζει ἄλλη περίοδος τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἔτους, ἡ περίοδος τοῦ Πεντηκοσταρίου. Δι' αὐτήν ὅμως τήν περίοδον θά ὁμιλήσωμεν ἄλλοτε, ἄν ὁ Κύριος ἐπιτρέψῃ.

ΤΘΛΟC ΚΑΙ ΤΩ ΒΑCΙΛΘΙ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ ΑΦΘΑΡΤΩ, ΑΟΡΑΤΩ, ΜΟΝΩ CΟΦΩ ΘΘΩ ΤΙΜΗ ΚΑΙ ΔΟΞΑ ΘΙC ΤΟΥC ΑΙΩΝΑC ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ. ΑΜΗΝ.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ
ΙC ΧC